

ERİK AĞACI ÖYKÜ

Edebiyat Kültür ve Sanat Dergisi Mart-Nisan 2021 YIL: 2 SAYI:8

**İnsan dediğin; yığınlarda etkisiz,
zerrede ise tek ve asıl eleman**

Prof. Dr. Rufat Latif Oğlu Hüseyinzade

Hüseyin Cavid İstanbul muhiti şiirlerinde
vatan sevgisi ve manevi değerler

İsmail **Türkdoğan**

Hızır İrfan **Önder**

Muhammed **Korkmaz**

Harika **Ufuk**

Esat **Anık**

Halil **Maraş**

Ebru **Özenir**

Ahmet Yılmaz **Tuncer**

Sabriye **Tüzüner**

Saliha **Gönülgül**

Kübra **Erbayrakçı**

Fatma **Türkdoğan**

Binnur **Tekinalp**

İrem **Polat**

Muhammed **İlmen**

Selim **Akın**

ERİK AĞACI

2 Aylık Sanat-Edebiyat

E-Dergisi

Yıl: 2 Sayı: 8

Mart-Nisan Sayısı 2021

SAHİBİ VE GENEL**YAYIN YÖNETMENİ**

Serpil Tuncer

YAYIN KURULU

Serpil Tuncer

Fatma Türkdoğan

Hatice Eğilmez

GRAFİK TASARIM

Cem Toprak

WEB TASARIM

Ömer Can Talu

İLETİŞİM

meltemfas@hotmail.com

Yazıların hukuki sorumluluğu yazana aittir. Dergideki yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın verilmaz. Dergideki yazılar kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

ISSN 2458-9063

İÇİNDEKİLER

İSTANBUL'A VEDA	3
İsmail Türkdoğan	
İSTEME!	4
Hızır İrfan Önder	
KUŞLARIN GETİRDİĞİ SEVDA	5
Muhammed Korkmaz	
ALLI TURNANIN PEŞİNDE	6
Harika Ufuk	
ESKİDENDİ	7
Esat Anık	
SEN BEN BARTALMAY	8
Halil Maraş	
KAYBOLURUM	9
Ebru Özenir	
ZOR OLAN	10
Ahmet Yılmaz Tuncer	
TUHAF	11
Sabriye Tüzüner	
GEREKSİZ ADAM	12
Saliha Gönülgül	
BİR KANAYAN YARA KUDÜS	16
Kübra Erbayrakçı	
GÖÇMEN KUŞLAR	18
Fatma Türkdoğan	
BOZUK PARA	20
Binnur Tekinalp	
BENMİŞİM	22
İrem Polat	
İKİLEMLER	25
Selim Akın	
İNTİHAR EDEN VİTRİN MANKENİ	27
Muhammed İlmen	
HÜSEYİN CAVID İSTANBUL MUHİTİ, ŞİİRLERİNDE	32
VATAN SEVGİSİ VE MANEVİ DEĞERLER	
Prof. Dr. Rufat Latif oğlu HÜSEYİNZADE	

İsmail Türkdoğan

İstanbul'a Veda

İstanbul yorgunluğunu gideren akşamlarında,
Sessiz... Keyifsiz.
Surları uykuda... İnsanları ve deniz.
Hafif dalgalı;
Dalgalarda yüklü bir gemi,
Pruvası yıldız
Ve İstinye'de kız.

Bir düdük karanlığı yırttı
Suda bir balık,

Dalgalarda
Bir ışık oynadı.
Ayrılık devşirirken
Armadanın köpüklü suları,
Bir Vefa bozacısının kadim sesiyle
Düğümlendi boğazın iki yakası.

Semavi ve dinsel bir insicam içerisinde
Gerilerde kalırken sükûta etmiş kent,
Balkların altında
Ve ufkun ötesinde müteharrik,
Gemide adam
Gemi dalgalarda
Sarhoş
Şimdi çok uzaklarda...

Hızır İrfan Önder

İsteme

Ölüm gibi
Üstüme çöküyor akşam!
Bende hiç bitmeyen zaman
Sende ne çabuk bitiyor...

Sinemi hüznün sardı
Ne mutluluk kaldı ne ümit
Ben metruk bir istasyonum
Sen y/etkin...

İsteme benden, isteme!
Gün görmemiş sevdamı!
Ben Arafat'a vurgunum
Sen Olimpos'a vurgunsun!..

Hayat hiç adil değil
Kimini güldürür kimini ağlatır!
Ben ikna odalarında solmuş gülüm
Sen gülistanda ötmüş bülbülsün...

Muhammed Korkmaz

Kuşların Getirdiği Sevda

bak bugün paslanmaz duvarlar
ardında
dirilen bir yüz var
sen o taşların ardındaki suretleri
okşuyorsun

biliyorum babanı özlüyorsun
ne zaman bir demir şakırtısı duysan
onun zırh dolu gövdesini hatırlıyorsun
sürekli dağlardan yankılanan sesini
duyuyorsun

bir yüzüğün vardı babandan yadigar
onu kaybedince karada değil deniz-
lerde aradın
bir balık ağzında getirdi
alıp mührünü bağrına bastın

ellerin nerde senin
ellerin karanlığın en koyusunu
tutuyordu
ellerin bir elçi zamanı dolduruyordu
irmaklardan denize

herkesten gizli sırların vardı
gözlerinle zembiller örerdin

bir kuş gelir pencereye konardı
suları yıkardın kuşun kanadında
ne getirmesini beklerdin bilmiyorum
ama gagasında sevdanın tohumlarını
sayardın

bir bastonun vardı toprağa vurdun

mu
zemzem suyu akardı
O suyla yüreğini yıkardın

dudakların yüzünün ortasında bir
oyuk
yüzüne rüzgâr değse denizler
çoştururdu
sen rüzgarı inceltirdin nefesinle
Nefesin ki karıncayı konuştururdu

ben de o kuşun peşine düşüp bir su
akıntısı arardım
ama hep aşk kırıntıları toplardım

Harika Ufuk

Allı Turnanın Peşinde

Arkama bakmadım hiç
Güneşin sessizce doğup
Hüzünle battığı
Sarışın ufuklarda gözüm...
Takılmışım bir allı turnanın peşine
Sadece bizim ele değil,
Bütün ellere selâm taşıyım.
Sevdalıyım insanlara;
Siyah, beyaz, sarı, kızıl demeden
Açarım kollarımı...

Okuması yazması yok ki kuşların
Nasıl taşırlar bunca haberi
Akbabalar pusuda,
Leş kargaları yolları kesmişken?

Ak güvercinim, allı turnam;
En ağır görev sizindir
Bunca yırtıcılar arasında
Yenmeden, yutulmadan,
kaybolmadan
Edirne'den Van'a;
Açlıktan kıvranan Somali'ye;
Hakkı yenen, hak arayamayan,
Kadınların en çok ezildiği
Suudi Arabistan'a kadar!

Telli turnalar, allı turnalar uçun,
Yârimi seçmeyin
Benden habersiz sakın ha
Sevdalı yollardan geçmeyin!

Esat Anık

Eskidendi

Eskiye özlüyorum
bende hâtırası var.
Evin ahşap kafesi;
eskidendi, eskiden.
Perdeler aralanır,
mektuplar atılırdı;
Kâğıtta yâr bûsesi;
eskidendi, eskiden.

Sıcak yaz günlerinde
insanlar sıra sıra,
Şehri seyretmek için
çıkarlardı Hisar'a.
Ahmet Yakupoğlu'
nun bir mesnevî esere
Ney üfleyen nefesi;
eskidendi, eskiden.

Tadına doyul-
mazdı Çamlık' ta
zamanların.
Farkına varılmazdı
hızla geçen anların.
Kuş sesiyle çınlayan
muhteşem ormanların
O yemyeşil kisvesi;
eskidendi, eskiden.

Sağlı sollu bahçeler
ve parke taşlı yollar,
Cücem erikleriyle,
kirazla dolu dallar.
Rengarenk giysilerde

morlar, yeşiller, allar;
Üç etekler kesmesi;
eskidendi, eskiden.

İhlamur ağaçları sal-
lanır neş'esinden,
Neşv ü nemâ bulur-
duk bülbüllerin
sesinden.

Manevi kokuların
Yellice tepesinden
Rüzgâr olup esmesi;
eskidendi, eskiden.

Bostan tarlalarıyla
zümrüt yeşili bağlar,
Şehrin ardında kale
gibi duran mor
dağlar.

Tarih hatıralara bakıp,
bakıp da ağlar;
Ellerde gül destesi;
eskidendi, eskiden.

Huzurlu insanların
mutlu, güleç yüzleri
Ne yazık ki kalmadı
numunesi, izleri.

Kemanların nağmesi,
şarkıların sözleri,
Âşıkların neşvesi; eski-
dendi, eskiden.

Özlemi kaldı bende
yitirdiğim her şeyin.
Unuttuklarım varsa;
onları da siz deyin.
Ustaların ustası
Tamburi Cemil Bey'in
Şedarabân bestesi;
eskidendi, eskiden.

Halil Maraş

Sen Ben Bartalmay

Kubbesinden kar dökülen bu şehir
Bana mutluluk vermezdi
Bilirsin sende
İki insan bir araya gelmekle
İki insan etmezdi
Toprağa su dediğim zaman
Güneşe ne demeliydim
Sözlüğümün içinde aradığım söz
yoktu
Oysa bana şimdi dil bilmek kadar
Dilin bilmediğini bilmek yarardı

Sokak başlarında dokuma
tezgahları
Ve çıkmaz sokakları olan bu
memleketin
Çekme helva dükkânlarında
Aradığım bir şey değildin
Kimilerinin oğlu oluyordum
Cebrail mahallesinde
Kimilerinin sen kızı
Kubbesinden kan damlayan şehir
Kan çekiyor beni ve kan çektikçe
sızı

Şimdi pazardan pazara gelir
Sarımsak kokusu
Apartman bodrumlarından
Yahut semt pazarından
Ve neden sonra aklıma düşer
Konakta çay içmeyi sevişim

Bartalmay senin yüzdüler derini
Benim derimi kimse yüzmedi
Peki neden senden bahsediyorum
Bilmiyorum
Hafızam hâlâ çalışıyor
Kalbim aynı yerinde
Belki sen ben Bartalmay
Karşılaşırsız günün birinde

Ebru Özenir

Kaybolurum

Kaybolurum

Ansızın çıkma karşıma, kalırım

öyle

Küçük bir boşluğa kapılırım kay-
bolurum gözlerinde

Bağırmak isterim haykırmak
isterim

Yaklaşma kaybolurum
sessizliğimde

Ansızın çıkma karşıma
Tüm geçmiş kül olur, her anın
mezar olur yüreğimde
Sevgiden nefret, dostluktan düş-
manlık olur
Sakin çıkma karşıma kaybolurum

Sensizliğe göç eder ruhum
Gökyüzünde boğulurum
Tüm mavilerim solar gider
gözlerimden
Sakin çıkma karşıma kaybolurum

Yara olurum, kabuk kabuk
soyulurum
Ellerinle
Ateşe düşerim kirpiklerinden
Sakin çıkma karşıma kaybolurum

Ahmet Yılmaz Tuncer

Zor Olan

Kaybolurum

Ansızın çıkma karşıma, kalırım
öyle

Küçük bir boşluğa kapılırım kay-
bolurum gözlerinde

Bağırmak isterim haykırmak
isterim

Yaklaşma kaybolurum
sessizliğimde

Ansızın çıkma karşıma
Tüm geçmiş kül olur, her anın
mezar olur yüreğimde
Sevgiden nefret, dostluktan düş-
manlık olur
Sakin çıkma karşıma kaybolurum

Sensizliğe göç eder ruhum
Gökyüzünde boğulurum
Tüm mavilerim solar gider
gözlerimden
Sakin çıkma karşıma kaybolurum

Yara olurum, kabuk kabuk
soyulurum
Ellerinle
Ateşe düşerim kirpiklerinden
Sakin çıkma karşıma kaybolurum

Sabriye Tüzüner

Tuhaf

Kapalı gözlü, hareketsiz
Durgun elleri, hissiz
Örtülmüş kapılar
Işıklar dinlendirilmiş

Gezintide ruhlar
Nereye gitmek istenirse
Uyanırken, gidiyor oraya
Yaşıyor hayalini rüyada

Onlarca şehir
Uzak birbirine; ama
Gidiliyor ansızın
Hepsi bir mekân olmuş, geziliyor

Semada uçuluyor
Hayaller ülkesinde turlar atılıyor
İnsanlar arzda, minicik evler
Göze çarpıyor

Sabah saat dokuz
Hazırlıksız yürümeden durağa
Biniliyor otobüse
Öğrenci olunuyor tekrar

Sıralar dizilmiş
Onlarca öğrenci yerleşmiş
Bekliyor, başlamasını dersin
Ne zaman, ne mekân, ne insan

Tuhaf, hem bu zamandan
Hem eski zamandan
Dolu bir yığın insan
Konuşuyorlar, geçiyorlar

Saliha Gönülgül

Gereksiz Adam

Arkadaşım elle-
rini başının arasına
almış kara kara düşü-
nüyordu. Bir ara
başını yukarı kaldı-
rıp tek elini masaya
vurdu. Gözlerini
meyhaneciye dikti.
Kolunun birini yanın-
daki sandalye-
nin üzerine, diğerini
bacağına dayadı.
Getirmeyeceğini
bile bile meyhane-
ciden şarap istedi.
Meyhaneci, yeter
artık çok içtin, der
gibi başını salladı.
Tabağının yanındaki
rakı şişesi tamamen
boştu. Tabağında
kalan tek hamsi artık
yenmeyecek bir
manzara içindeydi.
Fasulye piyazına hiç
dokunmamıştı. "Piyaz
şarapsız yenmez."
diyordu. Israrla şarap
istedi. "Bu son." dedi
meyhaneci, şarabı
masaya bıraktı.

Arkadaşım Bayram,
kalın kemikli bir

yapıya sahipti. Laz
şivesi ile konu-
şuyordu. Zayıf değildi
ama şişman denecek
kadar kilosu da
yoktu. Mide altın-
dan başlayan mini bir
göbeği vardı. Huysuz
ve kavgacı tavır-
ları, küçük bir çocuk-
ken masum halle-
rinin ona sağlamış
olduğu hoşgörüyü yok
edecek kadar güç-
lüydü. Babasından
miras kalan sevgi ve
saygıyı çoktan tüket-
mişti. Ayakkabılarının
arkasına basar,
cebinde çakı
taşırdı. Bir zaman-
lar köyde çay fabri-
kasında çalıştı. Çay
çaldı, işten kovuldu.
Babasının ekmek fırı-
nında çalıştı. Adam
yaraladı. Adamın
eline üç beş kuruş
sıkıştırdılar da adam
şikâyetçi olmadı.
Birkaç gün sonra
adamin ölüm haberi
gelince, hapis korku-
suyla İstanbul'daki

ablasının yanına
kaçtı. Ablası çok
lüks olmasa da kal-
burüstü insanla-
rın bulunduğu yerde
yaşıyordu. Yakın
olsun diye karde-
şini yanındaki apart-
mandan bir daire
kiraladı. Paradan
ziyade, insan birikti-
ren ablasının oldukça
geniş çevresi vardı.
Kardeşine önce iş
sonra eş buldu. Ona
göre olmasa da evli-
likten memnundu
Bayram. Karısı ondan
başkasını görmü-
yordu. Taksi şoförlü-
ğünden aldığı günde-
likten kimseye muh-
taçlığı yoktu, üstüne
biraz da artırıyordu.
Hak ettiğini düşünüp,
artırdığını sadece
hafta sonu bir kere
olmak şartı ile biraya
veriyordu. Kendisi bira
içmek için meyha-
neye gidiyordu ama
karısını da en pahalı
mekânlara yemeğe
götürüyordu. Bir işi ve

dışardan hoş görünen bir evliliği vardı. Hayatındaki bu değişikliğe kendinden çok ablası sevinmişti.

Koca koca plazaları, gökdelenleri, dumanı isli vapurları, baldırı çıplak kızları ile şehir güzel görünüyordu. Uzaktan hoş görünen bu koca şehir, bir süre sonra uyuyan psikopat arkadaşımı uykusundan uyandırdı. Kısa süren cicim aylarının sonunda, Bayram yine eski Bayram oldu. Yine ayakkabılarının arkasına bastı. Yine cebinde çakı taşıdı. Yine içti, yine çaldı. Öğle vakti işine gidip, gece yarısı işinden evine dönen Bayram, çoğu zaman evine uğramıyor, baldırı çıplak kızlarla vakit geçiriyordu. Evine uğrasa ne olur uğramasa ne hiç uğramasa daha iyiydi. Oturduğu apartmanda kavga etmediği kalmamıştı. Gece yarılara kadar içip, bağırır küfür ederdi. Bir keresinde alt komşusu Doktor Cenk Bey ile kavga etmiş, doktoru şakağından yaralanmıştı. Allahtan doktor mürekkep yalamış kalburüstü

bir insandı da şikâyetçi olmamıştı. “İki çocuğu var, karısı perişan olur.” demişti. Aradan üç ay geçti geçmedi yine başını belaya soktu. Çalıştığı taksiyi bakkalın önüne bırakmıştı. Bakkal sahibi “Mal kamyonu geliyor abi senin taksi biraz sıkıntı oluyor, hani diyorum başka yere çeksen.” dedi. Adamın kibar sözlerini ağzına tıkayan Bayram, altta kalmayacak ya, verdi veristirdi adama. Kavga iyiden iyiye büyümüşü. O günden sonra adam yaralama suçundan aylarca içerde yattı. Bunu kendine yediremedi. İşte ne olduysa ondan sonra oldu. Hapisten çıktktan sonra çalışmadı. En kötü meyhanelerde zengin ve güzel kızlarla eğlenmiş aylarca evine uğramamıştı.

Şimdi meyhanede son kazancını içkiye yatırırken, ona rastladığımda, yüzünde savaş içinde kalmış bir şehir manzarası vardı. Sinirli ve iri kemikli yüzündeki ateşli gözlerinin ferisi kalmamıştı. Beni görünce; “Gel otur.” dedi. Bir şey söyleyecekmiş de utanıyormuş gibiydi. Haline

bakıp da umursamadığımı görünce, “Biz arkadaşız değil mi?” dedi. “Niye sordun” Bayram?” dedim.

“Biz seninle hem arkadaş hem dost olduk. Seni severim, sen de beni sever misin?” dedi. “Sen iyice kafayı bulmuşsun, hadi kalk evine götürüyüm.” dedim. Benimle alay eder gibi gülümseyerek yüzüme baktı. Endişeliydi, karısının onu bir daha görmek istemeyeceğini düşünüyordu. Ben aynı fikirde değildim.

Sokağa çıktığımız zaman, ayakta duracak hali yoktu. Arabayı ben kullandım. Evine götürdüm. Kocasının eve geldiğini gören kadın, sevinç gözyaşları döktü. Babalarının sarhoş halini gören çocuklar, tedirgin olup korkmuşlardı. Çocuklar kadar ben de tedirgin olmuşum. Merak edip, bir hafta sonra arkadaşımı cepten aradım. Telefona çıkan karısı, Bayram’ın kaza yaptığını, beyin kanaması geçirdiğini, dört gündür devlet hastanesinde olduklarını anlattı.

Ablası dargın olduğu için kardeşinin yanına gitmemişti. Arkadaşımı yalnız bırakmaya gönlüm razı gelmedi. Boyaları dökülmüş, sıvaları çatlamış hatta birkaç duvarda inşaat demirlerinin dışardan görüldüğü hastaneye vardım. Karısının uykusuzluktan şişmiş gözlerine, yorgunluktan solmuş yüzüne dayanamadım, eve yolladım.

Hemşireler geçirdiği başarılı ameliyatın sonrasında arkadaşımın uyanmasını bekliyorlardı. Her saat başı tansiyonu ve şekeri ölçülüyor, ateşi kontrol ediliyordu. Tüm bu ölçümler, liste halinde özenle not ediliyordu. Arkadaşımın durumundan çok, yattığı oda dikkatimi çekmişti. Odada olması gereken ama diğer hasta odalarında olmayan tüm sağlık malzemeleri buradaydı. Boyası dökülmüş, sıvası görünen duvarda çalışmayan televizyon duruyordu. Odanın, kırık camlarından içeri

giren temiz ama soğuk havası vardı. Kocaman banyosu ve bu banyonun içinde kırık bir klozet, paslanmış duşa kabin vardı. Hemşire yine geldi. Önce arkadaşımın tansiyonunu sonra şekerini ve ateşini ölçtü. Yatağının yanındaki kırmızı düğmeyi göstererek, "Bir şey olursa buna basın." diyerek hatırlatma yaptı. Oysa ben, o kırmızı düğmeyi çoktan unutmuşum. Arkadaşımın inlediğini görünce, odadan nasıl çıktığımı bilmiyorum. Koşarak hemşire odasına daldım. Hemşire öyle emir almış olmalı ki, elindeki işi bırakıp, koşarak arkadaşımın yanına vardı. "Telaşlanmayın, kendine geliyor." dedi. Yine rutin kontrollerini yapıp, odadan çıktı. Ben onun yapayalnız bir garip gibi hastane köşesinde perişan olacak diye düşünürken, onu benden daha çok düşünmüşlerdi. Belli ki burası düşüncelerimin hari-

cinde bir hastaneydi.

Öğle vakti olmuş, yemek saati gelmişti. Aç olmama rağmen, refakatçi için verilen yemeği almadım. Ezelden beri hiç sevemedim hastane yemeklerini. Yarı pişmiş tavuklar, yağlı etler, haşlanmış patatesler bana göre değildi. Dışarda lokantaya gider, karnımı bir güzel doyururum dedim kendi kendime. Oysa aynı yemeği doktorların da yediğini görünce şaşırmadan edemedim. Ben doktorlara ayrı yemek çıktığını düşünüyordum, yanılmışım. Çok garip. Ben tam da hastane doktor olaylarına kendimi kaptırmışken, birden arkadaşımın inleme sesiyle kendime geldim. Kırmızı butonu bu defa unutmadım. Sonunda beklenen olmuştu. Arkadaşım tedaviye yanıt vermişti, her şey yoluna giriyordu.

Bayram karısını ve çocuklarını sayıyordu. Bir ara

“acıktım” dedi.
Koşup bir şeyler
almak istediy-
sem de hemşire
buna izin vermedi.
“Arkadaşınız henüz
kendine gelmiş değil,
sadece sayıklıyor
ama endişelenme-
yin, bir saate kalmaz
tamamen kendine
gelir. Doktor Bey’e
hastanın durumunu
ileteceğim. Birkaç
saat sonra mesaisi
başlar, geldiğinde
o size ne yemesi
gerektiğini söyler.”
dedi ve odadan
çıktı. Arkadaşım
sürekli acıktığını
ve çay içmek iste-
diğini söylüyordu.
Dayanamadım hem-
şireyi bir kez daha
rahatsız ettim.
Hemşire aynı şeyleri
tekrar etmekten sıkıl-
mayacak kadar
sabırlıydı. Yapacak
bir şey yoktu artık
oturup, arkadaşımın
tamamen ayılma-
sını ve doktorun gel-
mesini bekleyecek-
tim. Madem her şey
yolundaydı, doktor
gelene kadar biraz
kestireyim dedim.

Başımı koltuğun
kenarına dayadım,
gözlerimi kapatmaya

kalmadan oda kapısı
açıldı. Uzun boylu,
kır saçlı, biraz etine
dolgun, üzerinde
beyaz önlüklü bir
adam girdi içeriye.
Adam, arkada-
şım kaza geçirip,
hastaneye geti-
rildiği günden bu
yana onun tedavi-
sini üstlenen dok-
tordu. Bayram adamı
görünce “Yine mi
sen?” dedi. Mahcup
utangaç bir tavrı
vardı. Beyaz önlüklü
adam, şakağındaki
yara izi ile sadece
gülümsedi.

Kübra Erbayrakçı

Bir Kanayan Yara: Kudüs

Bir şair, yazar hatırlıyorum... Kudüs için savaşıyor, Kudüs'ü kendi yazılarına döken. Gerekirse onun için ağlayan ve mücadele etmekten asla vazgeçmeyen bir yazar hatırlıyorum. Bizler, onun yazılarında Kudüs'e sevdalanmayı öğrendik. Hatta Kudüs'ü yaşamayı.... Nuri, Pakdil'den bahsediyordum. Üstat ne kadar güzel anlatmış Müslümanlığı, Kudüs'ü sevmeyi.

Bir gün diye başlayan masal gibi bir hikâyenin ardında, sonu mutlu bitmesi beklenen ama sonu hüsrarla sonuçlanan Kudüs hikâyesi varmış. Bizler babaannemizin dilinden anlatılanları dinler, dedemizin hüznü masallarında ağlardık. Onların yüreklerinde hissettiklerini, sonuçta bizler de hissederdik. O yıllarda yaşamamış olsak da gen bu ya! Çeker dururdu işte. Babaannem, 1967'li

yıllara tekabül eden bir zamanda radyoda dinlemiş Kudüs'te yaşananları. Üzölmüş, ağlamış ve namaza durmuş. O zamanlar kendisi çok gençmiş tabii ki! Genç olmasına genç ama on beş yaşında evlendiğinden erkenden olgunlaşmış ve üç çocuk annesi olmuş. Müslömanların bu hali ne olacak diye düşönen babaannem, Osmanlı'dan bize emanet bırakılan Kudüs'ün gördüğö zulüm karşısında sessiz kalamamış. Hıçkıra hıçkıra ağlamış. Dedem, onun yanında ağlama seslerini işitince... En sonunda, Doğu Kudüs'te yaşananları babaannemin dinlememesi için evden radyoyu alıp, iş yerine götürmekte aramış çareyi.

1967 yılında, yani babaannemin çok ağladığı bir günde, altı gün savaştan sonra Doğu Kudüs, İsrail tarafından

işgal edilmiş.

Böyle bir hüznölü tarihte babaannem namazını bırakmayıp, kuran okumayı da ihmal etmemiş. O yıllarda Türkiye'nin hali; 60 darbesi, sağcı solcu kavgalarının yaşanmış olması, bir de Kudüs'ten gelen kötü haberler, ana olanları çok etkilemiş.

Yaşanılan hüznö yükü hiçbir zaman hafiflememişti. Zaman geçtikçe kavgalar artmış, Kudüs'te yaşayan Müslömanlar zulüm görmeye devam etmiş, çocuklar analarının kucağında çığlık çığlığa feryat etmişlerdir. Savaşı ancak yaşayanlar bilirdi. Türkiye elini çoktan, Müslöman kardeşlerine uzatmıştı. Kudüs'ten, akın akın Müslömanlar geliyor, babaannem, kardeşlerine yardım etmek için elinden gelenin fazlasını yapmakla uğraşıyor.

Babaannemin kökleri Osmanlı'ya uzanır. Babasından kalan büyük koca konağın kapılarını sonuna kadar aralamış; Müslüman kardeşlerine. Konağın çalışanları da bir o yana bir bu yana koşturmuş durmuş, yardım edelim şu insancıklara diye. Konakta sıcak sıcak çorbalar pişirilmiş, yemekler hazırlanmış, savaştan kaçanlar için evlerde bir oda açılmış.

Sonrası... Müslümanlara zulüm edilmeye devam edilmiş. Camiler yıkılmış, ezanlar susturulmuş, türbeler bom-balanmış. Onca Müslüman öldürülmüş. Zulümlerin ardı arkası kesilmemiş ve gözü yaşlı Müslümanlar Kudüs için tek yürek olmuşlar. Eller açılmış, dualar edilmiş, hep kutsal şehir kalmış Kudüs bizim için. Türkiye bu konuda konferanslar düzenlemiş. Bu konferanslarda ünlü edebiyatçılar Kudüs'ün bizim için olan önemini yenilemişler. Tek yürek olmaya davet etmişler bizi. Dedem de düzenlenen konferanslara katılabilmiş, orada

konuşulanları tek tek hafızasında tutmuş bugüne kadar.

O günlerden bir gün, eşini savaşta kaybetmiş bir kadın, çocuğuyla birlikte Türkiye'ye sığınmış. Ne konuşuyor ne yemek yiyor ne de bir tepki veriyormuş. Babam adını bile bilmediği kadına yardım etmek için onunla konuşuyor, sohbet ediyormuş kendince. Ama kadın, babamın dilini bilmiyormuş ki! Babam bunu telaşından unuttu vermiş. Kadını konağa getirmiş, onunla ilgilenmiş, onun bir kelime dahi olsa konuşmasını sağlamış. Zaman geçtikçe kadın babama alışmış, babam da kadına. Savaşın izlerini babamla beraber sarmışlar.

Kadın, Türkçe dilini öğrenmiş çocuğuyla birlikte. Kendisini Türkiye'de mutlu hissetmiş ama doğduğu topraklara da ihanet etmek istemediğinden, Kudüs'e geri dönme aşkıyla yanıp tutuşmuş. Savaş son demini almış, yıl 1977 olmuş ve Kudüs'te iktidara Mısır Devlet

Başkanı Enver Sedat gelince, kadın evine dönme kararını çoktan alarak, babamla vedalaşıp, çocuğuyla beraber, doğduğu, büyüdüğü topraklara geri dönmüş. Babam üzülmüş bu duruma. Kadının bile bile ölüme gitmesini kaldıramamış ve bir süre hasta yatağından hiç kalkmamış. Hatta kimselerle konuşmamış. Bir daha da Kudüslü kadını hiç görmemiş ta ki bugüne kadar...

Bugün tam da karşısında adını bile bilmediği ama bir zamanlar âşık olduğu o Kudüslü kadın... Babama bakıyordu. Nasıl olmuştu da Kudüs topraklarından buraya gelmişti. Adının Meryem olduğunu öğrendiğim kadının ağzında babamın ismi geziniyordu. Onun ağzından babamın ismini duymuş olmam çok şaşırtmıştı beni. Onlar şimdi bunca zamanın acısını çıkartmalı diye düşünererek; aklım onlarda, kalbimse Kudüs'te kalarak yürüyordum caddelerde.

Fatma Türkdoğan

Göçmen Kuşlar

Çeşitli nedenlerle doğup yaşadıkları, kök saldıkları toprakları terk edip büyük şehirlere göç edenlerin ilk durağı varoşlardaki hemşeri mahallesinin yoksul gecekonduları olur. Çoluk çocuk çalıştıkları hâlde karınlarını zorla doyuran fakir sofralarına beş altı tabak daha eklenir. Üst üste yapılmış yataklar, nefeslerin sıcaklığıyla ısınmış odalar ve yarı aç kalkan sofralar...

Büyük şehirlerde, bil-hassa ‘‘İstanbul’un taşı toprağı altın’’ diyerek daha önce İstanbul’a göçen köylülerinin ısrarlı çağırmaları üzerine gelen vasıfsız, kalifiyesiz insanlar için yaşam zorluklarla başlar. Elindeki avucundaki üç beş kuruşla arsası beleş, köylülerinin yardımıyla bir gecede mantar gibi gecekondu yapılive-rir. Camlarına naylon gerilip çıkma kapılar takılır. Pılı pırtısı taşınır,

yaşanılır hâle getirilir ama...

Elektriği, suyu, yolu olmayan bu mahallede yaşam her yerde olduğu gibi kadınlar için daha da zordur. Temizlik, yemek, bulaşık, çamaşır hep sorun olur. Kondunun çatısı olmayınca yazın sıcak, kışın soğuk... Günübirlik bulunan işler... Hamallık, amelelik, işportacılık...

‘‘Ah bir apartmana kapılansam, hatun da temizliğe gider. Çocuklar okullarından arta kalan vakitlerinde bize yardımcı olurlar. Elektrik, su, doğalgaz derdimiz olmaz yuvarlanır gideriz.’’ diye gönlünden geçirip düşler baba.

Yaşadıkları yörelerle İstanbul’daki yaşam arasındaki fark hemen ilk günlerde kendini gösterir. Büyük şehirlerde yaşamak yorar insanı; pahalılık, kalabalık, ses

ve görüntü kirliliği... Ulaşım da çabası...

Anne ve babanın düşledikleriyle çocuklarının hayalleri epey farklıdır. Büyüme sancıları çeken çocuklarda ekseri görülen marka çılgınlığı onlarda da başlar. Kotlar, gözlükler, montlar, botlar, spor saatler, cep telefonu ve evlerine elektrik bağlanınca bilgisayar, prizma TV isterler... Evde pilli teypten yükselen bol acılı, Ferdi’nin parçaları kulaklarını tırmalar. Onlar hit pop müzik parçalarını tercih ederler aslında.

Sinemaya, tiyatroya, havuza, denize, doğum gününde yapılan garden partiye gitmek isterler arkadaşları gibi... Anneyle babayla dolaşmak istemezler, çarşıda pazarda utanırlar... Kuşak farkı ve dünya görüşleri ayrı olması yüzünden aralarındaki mesafe açılır da açılır.

Herkes kendine göre haklıdır
aslında, kim istemez ki insanca
yaşamayı? Ama şartlar o kadar
ağırdır ki kambur üstüne kambur
yüklenir ananın babanın sırtına.

Baba çok kızdığı zaman çocukla-
rına, ``Ektim biçtiğim nohut şehre
gittin de leblebi mi oldun`` diye
çıkışır...

Sonra karısına dönerek,

“Hanım, niye göçtük ki biz
İstanbul’a? Köyümüzde, kasaba-
mızda daha mutluymuşuz demek
ki. Azıcık aşımız, kaygısız başımız
varmış. Buraların havası, suyu,
insanı, her bir şeyi farklı... Karın
tokluğuna bunca çileyi doldura-
cağımıza dönelim geriye, burada
yaşamak zor zanaat. Zaten çocuk-
lar da iyice asabileşti, atışıp duru-
yoruz, yakında beni de sayma-
yacaklar. Geriye dönsek daha mı
iyi olacak orası da ayrı bir çile...”
der.

İki cami arasında kalan beynamaz
gibi ne orada ne burada yaşlan-
mak isterler. Değirmende ağaran
saçlara benzer kır düşen saçları...
Hayat gailisi insanların ömrünü
törpüleye törpüleye tüketir bir gün
nefeslerini...

Binnur Tekinalp

Bozuk Para

Aceleyle ayakkabılarımı giydim. Yine işe geç kalacaktım. Asansörün düğmesine bastım, ama o ne? 'Hizmet dışı' yazısı gözüme alay eder gibi çarpıyordu. 'Hadi bakalım, altı kat birden in şimdi.' Söylene söylene aşağı indim. Böyle günlerde aksilikler birbirini kovalar. Dünya sizin tersinize dönüyor gibidir. Başka bir aksilik olmasın diye cebimdeki bozuklukları çıkarıp minibüs parasını ayarladım. Cebimde bir sürü birikmiş beş kuruş, on kuruş vardı. Bir tane beş yüz, bir tane iki yüz elli, diğerleri on ve beş kuruş olmak üzere hesaplayıp 1.750 TL'ye tamamladım. Aceleniz varsa sizin dışınızda her şey zamanı yavaşlatmak için uğraşır. Neyse bir minibüs, durağa varır varmaz geliverdi.

Minibüse bindiğim gibi şoföre uzattım. Şoför başını çevirdi, bu ne der gibi baktı.

Kusura bakmayın biraz bozuk, diyerek açıklama yapma ihtiyacı hissettim.

"Ben bunları kime vereceğim?" deyince "Bütün de verebilirim," dedim yavaş bir sesle.

Ama şoför azarlama-sını sürdürdü.

"Hepsi beş kuruş, markete verseydin ya... Ne yapacağım bunları?"

Sonunda beni sinirlendirmeyi başarmıştı. Açtım ağzımı, yumdum gözümü.

"Parayı buldun, bütününü arıyorsun. Senin karşında çocuk mu var azarlıyorsun? Hepsi beş kuruş olsa

otuz beş tane eder, orda en çok on tane beş kuruş vardır. Ben de bunları evde basmadım ya... Sen verdin, öteki verdi. Sana vermeyeceğim, ona vermeyeceğim ya kime vereceğim? Ver paramı iniyorum," dedim.

Şoförün ağzını açmasına fırsat vermeden aldım parayı indim. Aslında hiç sevmem böyle kavgayı, başkalarını rahatsız etmeyi. Ama çocuk gibi azarlaması kanıma dokunmuştu. Nazik bir şekilde söylese paramı geri alır, bütün verirdim. Tir tir titriyordum sinirden. Duraktaki boş banka oturdum. İçimden hâlâ şoföre söylenip duruyordum. Ben sinirimle boğuşurken yaşlı bir adam yanaştı yanıma.

Üstüne dar gelen ince cekete sarınmış,

hayatın gülümsemediği soluk yüzünü ceketin yakalarını kaldırarak soğuktan korumaya çalışıyordu. Çekingen bir sesle, 'Kızım, çok ihtiyacım var, açım.' dedi. Cebimdeki bütün bozuklukları çıkarıp verdim. Demek kısmet bu amcanınmış. Şoförün beğenmeyip burun kıvrıldığı bozuklukları amca bin bir duayla almıştı. Öfkem biraz soğumuştum. Hiç olmazsa para bir işe yaramıştı. Yaşlı adam, hayalindeki sıcak düşü gerçeğe dönüştürmek üzere köşedeki fırına doğru yürüdü. 'İnşallah fırıncı insaflıdır,' dedim içimden. 'Bozuk paralara laf etmez.' Yeni bir minibüs geldi, bindim. Amcayı daha fazla izleyemedim. 200 TL uzattım, arkadaki boş koltuğa oturdum. Şoför dikiz aynasından bakıp söylenmeye başladı.

"Sabah sabah bu ne? Bozuk yok muydu hanım?"

İrem Polat

Benmişim

Ölüm çoğu insanı korkutuyor. Kimi Tanrı'ya layık olmadığını düşündüğünden kimi geri de bırakacakları sevdiklerini üzmek istemediğinden... İnsan korkunun faydalı olmadığına yaşam ile ölüm arasındaki tek nefeslik çizgide durduğunu hissedince anlıyor.

Ben de korkuyordum. Bazen oturup, saatlerce korkardım ölmekten. Son nefesimi ne zaman vereceğimi düşünüp, daha çok korkardım. Ama içimde bana yalan söyleyen bir yanımdı. Hayat çok uzun, çok vaktin var bu dünyada rahat ol derdi. İnanmak istemezdim ama inanıp hayatıma korkusuzca devam etmekten başka bir şansım olmadığını da çok iyi biliyordum. O yanıma hep inandım. Hata yapmışım.

Sabah sekiz, ben her gün olduğu gibi iş yerime gitmek üzere evden dışarıya çıkmıştım. Her şey her zamanki gibi, sıradan. İçimde en ufak bir kötü düşünce yoktu. Hatta günlerce şiddetle ağrıyan başımın daha iyi olması beni mutlu ediyordu. Ama baş ağrımın azalması, doktora gitmeme engel değildi. Sıradan bir gün demiştim ya, aslında hiç de sıradan olmayan bir gündü, sadece ben, hastaneden aranana kadar... O gün bir doktorla randevumun olduğunu unutmuştum. Gün boyu randevumun olduğundan haberim olmadığından gayet sakin bir gün geçirdim. Öğlen bir gibi telefonum çaldı. Normalde beni kimse aramazdı. Kim olduğunu merak ederek açtım. Bir bant kaydıydı. Hastaneye gitmem gerektiğini bana hatırlatıyordu.

O an mesai saatimin dışında bir saate randevu aldığım için mutluydum. Günlerdir ağrıyan başımın bana verdiği sinirle müdürüm ile tartışmıştım.

Biten mesaimin ardından hastaneye gitmek için yola koyuldum. Çalıştığım yerin çok yakınında olan hastaneye kısa sürede ulaştım. Ve büyük bir rahatlık ile sıramın gelmesini beklemeye başladım, o kadar iyi hissediyordum ki kendimi, aklıma kötü bir düşünce gelmiyordu, doktorun hiçbir sorun yok, gayet iyisin diyeceğine yüzde yüz emindim.

Çok geçmeden doktor ile görüştüm, benden birkaç tahlil istedi. Bana gereksiz gelse de tahlilleri yaptır-dım. Sonuçları yaklaşıklık üç saat bekledikten sonra alabildim. Fakat

hastane kapanmıştı sonuçları doktora göstermem gerekecekti. Kendi doktoruma bir sonraki gün gösterebilecektim ama bu bana o kadar zor geliyordu ki. Aklıma bana parlak olarak gelen sonuçları acilde herhangi bir doktora gösterme fikri geldi. Saat geç olmuştu, çok zaman geçmeden acilin olduğu bölüme gidip, acile yürürken gördüğüm doktordan sonuçlarıma bakmasını rica ettim. Doktor sonuca bakarken o kadar yüz ifadesine bakma ihtiyacı hissetmedim ki, o kadar iyi hissediyordum ki kendimi bir şey olmadığına fazlasıyla emindim. Değilmiş. Hafifçe başımı doktorun yüzüne doğru çevirdim, çevirdim çünkü bir insanın bu kadar susması normal değildi. Bir şey olsa söylerdi eğer varsa neden söylemiyordu, onu da bilmiyordum. Sormadım, içimdeki seslerin beni yönettiğine emin olmuşum artık sormak istiyordum ama soramıyordum. İçimdeki ses, sorarsam mahvolacağımı söylüyordu. Bekliyordum. Dilimin ucundaki kelimeler içimdeki sese karşı olan savaşını kazandığından

olacak ki birden "Neden susuyorsunuz?" sorusunu sordum doktora. "Siz yarın tekrar gelmeniz daha iyi olur benim bir şey söylemem doğru olmaz." dedi.

Bir şey demedim, sonuçlarımı sakince doktorun elinden aldım ve hastane kapısına doğru yavaşça yürümeye başladım. Hiçbir şey düşünmüyordum ama hissediyordum. İçimde korku, heyecan, hüznün, merak ve bilinmezlik duygularının beraber yoğurulmaya başladığını hissediyordum. Evime ulaşana kadar içimde yaşadığım duyguları çözmeye çalışmışım, ruhumla baş başa kalmak beni yormuştu. Yorulmuşum evet ama boş, soğuk bir evin beni iyi etmeyeceğini farkındaydım. Yürüdüğüm sokakların evimden daha sıcak olduğunu biliyordum. Fakat evime gitmekten başka bir çarem yoktu.

Apartmanın kapısından girdim, dairem zemin kattaydı, apartmana girdiğim gibi dairemin kapısında buldum kendimi, kapıyı açıp içeri girdim. İyi değildim. Bir anda bana ne

olduğunu anlamlandıramamıştım. Oysa ki bir şeyimin olmadığına çok emindim. Başımda ağrı-mıyordu. Peki beni yatağ-ğıma yatıran şey neydi? Doktor hastasın dememişti, başım ağrı-mıyordu, hayatım sıradandı, hiçbir değişiklik yoktu, içinde ev sıcaklığı olmasa da başımı sokacak bir yerim vardı o zaman sorun neydi?

Yatağımdaydım ama sadece bedenim hissediyordu, ruhum neredeydi bilmiyordum. Olumlu tarafıma inanmaktan bıkmıştım, o bana her gece koyun sayarsan uyursun derdi. O gece uyuyamayacağımı biliyordum ondan ne kadar bıkmış olsam da ilk defa koyun sayıp uyumak istiyordum. Uyumazsam çıldırarak gibiydi. Nedenini bilmiyordum, bedenimle ruhumun ayrılmış mıydı? Bedenim değil, ruhum ağrıyor gibiydi. Gözlerim kapalıydı ama çok şey görüyordum, güzel anlarımı, hatalarımı, sevdiklerimi, göz yaşlarımı... Rüya mıydı bunlar? İnsan yaşadığı şeyleri aynen görür müydü? Görüyormuş demek. Gördükçe ağrı-yordu ruhum, her gördüğüm kare boğazıma bir

düğüm atıyordu. Ama inanın bilmiyordum ne olduğunu aslında bakarsanız düşünme yetimi kaybetmişim. Beynim sanki bana, otuz senelik hayatımda içine aldığı her şeyi gösteriyordu. Ruhumun her zerresi acıyordu. Uyumak istiyordum uyuyamıyordum, sağa sola dönüp duruyordum. Uzanırken yoruluyordum, ben değil, ruhum yoruluyordu, bedenim ruhumu taşıyamıyordu. En son saatin sabah yedi olduğunu hatırlıyordum, evet o saate kadar ruhumla savaştım, anılarımla, korkularıyla hatta en büyük korkum ölümle. Ölümle savaşımdım aslında bence ölümün bir provasıydı bu gece. Saat yedide uyuyakalmışım, rüya görmek için bile halim kalmamış olsa gerek telefonum çalana kadar aralıksız uyumuştum. İş yerinden gelen bir telefonla uyandım, telefonun diğer tarafında patronum işe geç kaldığım için avazı çıktığı kadar bağıırıyordu, ne söylediğini dinlemedim bile.

“İstifa ediyorum.” deyip telefonu kapattım.

Her sabah haberlere bakardım, bu sabah umurumda değildi. Dün hastaneden çıkmadan doktorumdan randevu almıştım.

Randevum saat ikideydi. Yatağımda doğruldum, yorgundum. Beynim yorgun, bedenim yorgun, ruhum boşluktaydı. Evin içinde boş boş yürüyordum. Bir şeyler yapıyordum ama anlamlandıramıyordum. Bir boşlukta gibiydim ama bir yanımda heyecandan yerinde duramıyordu. Bana acı veren şeyin boşluk olduğunu düşünmeye başlamıştım, sonu olmayan bir boşluk, sonsuzluk, belirsizlik insana acı verir miydi? Bana veriyordu. Saate bakmadım hatta yüzümü bile yıkamadan çıktım evden, sadece yanıma sonuçlarımı almıştım. Hastaneye gitmek beni korkutuyordu, sanki ölmek üzereymişim gibi hissediyordum, nefesim kesiliyordu.

Hastaneye ulaştığımda randevuma beş dakika kalmıştı. Hastane girişlerinde bulunan şık giyimli insanların yanına gittim ve kaydımı yaptırdım. Doktorun kapısına geldiğimde, hemşire benim adımı bağıırıyordu. O yüzden zaman kaybetmeden doktorun yanına gidebilmişim, hoş ruhum zamanı unutmuş gibiydi zaman önemli değildi çünkü benimle değildi. İçeri girdiğim gibi sonuçlarımı doktora uzattım. Gözlerimi doktordan ayırmıyordum

ama ortada garip bir şey vardı doktor gülüyordu. Az zamanımın kalmasına neden gülüyor bu herif dedim içimden. Bu sefer direkt ne oldu diye sordum, kendimle savaşıarak zaman kaybedemezdim çünkü kendimle çok savaşımıştım. Yorgundum. Doktor “Merak etme gayet iyisin, iş yoğunluğundan başın ağrımış olmalı.” dedi. Afalladım, teşekkür edip odadan çıktım.

Dün yürüdüğüm yolu yürümeye başladım. Ruhum geri geliyor gibiydi. Beynim eski yetilerine kavuşmuş gibiydi. Boşluk dediğim korkuymuş meğer. Beynim merak etmiş sadece, gece boyu hikâye kurmuş kendince. Hayata bağlı olmayan ama hayatının sonuna yaklaştığını düşünerek deliren bir başkası değil benmişim. Korkularıyla yüzleşemeyen kendini cesaretli sana ama kendini kandıran kendini kandırırken hastanenin psikiyatri bölümünde bir doktor önlüğü giyip bana çaresiz bir ses tonu ile verdiği cevabın içinde korkuyla kaybolanda benmişim. Ölümünden korkup kendini ölüme atan benmişim.

Selim Akın

İkilemler

On iki katlı yüksek apartmanın dokuzuncu katından yaşadığı ücra mahal-
lenin şimdilik sessiz sokakla-
rına bakıyordu.

Manzarası hoşuna gittiği kadar artık onu tatmin etmeyen bir güzelliğe sahipti odası. Neredeyse herkes gibi sahip olduğunun nankörüydü oda. Soğuk bir kış gününün, hava kararmadan önceki son saatleriydi. Onun en sevdiği saatler... İçindeki edebiyatçının, şeytanın, pasif meleğin, sorgulayan asinin... Ve bunun gibi birçok varlığın uyanış saatiydi. O, artık onun için normalleşmiş pembe bulutlar ile gökyüzünü süsleyen manzaraya bakarken, içinde adeta ondan bağımsız bir tartışma başlamıştı bile. Ama bugün, çok daha şiddetli ve karmaşık bir konunun, huzursuz, saygısız, gerilim dolu tartışması vardı. Şeytan hepsinden heybetli, sözü geçen, adeta onun bedenine sahip durumdaydı. Ona bu

gücünü veren O'ydu. Ama kendini sorumluluk altına almamak için hiçbir zaman bunu kabul etmedi. O bunu seçen doğa, evren, ya da ne ile adlandırılırsa işte suç onundu ona göre. Doğa, onun kötü doğmasını istemiş ve O'da güçlü Şeytan'la doğmuştu. Bu durum bu kadar basitti. Yoksa değil miydi?

Pasif bir Melek' de vardı. O'nun varlığını unuttuğu. Birisi ona "meleğim" deyince bile garipseyecek kadar unutmuş olduğu o Melek... Ona göre, o unutulmuş bir eşya, gittiği fark dahi edilmeyen dost, sohbeti sevilmeyen geveze enişte... Ona göre bu kadar vasıfsızdı Melek. Ama bugün güçlü bir iddiası vardı Melek'in. O'nun iyi olduğunu öne sürdü. Şeytan, koca bir kahkaha attı. O'nu keyiflendirdi bu kahkaha, ne de olsa aralarından en çok Şeytan'ı seviyordu. Şeytan alaycı bir şekilde bu hayale kapılma sebebini

sordu Melek'e. Melek kendinden emin bir şekilde, sokaktaki kediye nasıl merhamet ve sevgiyle okşadığını hatırlattı. Şüphesiz ki birinin için de sevgi varsa, her daim umut vardı.

O'da hayatına kısa süre girip çıkan birinin bir sözünü hatırlamıştı bu esna da. "Sen, bir kez âşık olsana." demişti. Kimdi bunu söyleyen? Hatırlamıyordu. Ama ne kast etmek istediğini şimdi anlamıştı. Sevginin birine duyulan büyük bir sevginin merhamete, merhametin de her daim iyiliğe yol açacağını anlatmak istemişti o kişi. Cidden kimdi o? Aklını yormadı. Hayatına giren onca gereksizden biriydi o da. Bu olumlu düşünceler uzun sürmedi. Bu durumdan memnuniyetsiz Şeytan, hemen araya girerek, kediye severken öldürmek istediğini de hatırlattı O'na. Bu doğrudu. Bu neredeyse her zaman olurdu. Bunu her ne kadar engelse de bunu istediğini,

belki de bunu yapmanın nasıl hissetti-receğini merak ettiğini O'ndan daha iyi kimse bilemezdi. Ama bu isteği büyük bir çaba ile engellemesi de iyi olduğunun belirtisi değil miydi?

"Herkes kötüdür. İyiler içindeki kötülüğü bastıranlardır." dedi bir şey.

Muhtemelen içindeki edebiyatçıydı bu. Az ama öz konuşan, bunağın tekiydi. Ortalık iyice karışmış, O bile baktığı manzarayı görmeden, büyük bir dikkatle tartışmanın sonucunu bekliyordu. Birden iş daha da çıkmaza girdi. İyi ve kötü. Bunlar neydi? Bunlar kimin kararıydı? Birilerinin iyi ve kötüsü neden herkese geçerliydi? Her kötü, gerçekten kötü veya her iyi gerçekten iyi miydi? O hatırlayamadığı ama sözleri aklın da yer eden, o sıradan kişinin bir sözünü daha hatırladı tam bu anda.

"Soyut kavramları her insan kendisi yorumlar. Ve herkesin yorumu, birbirine uymak zorunda değil." demişti.

Bu sözleri ondan duyarken, hiç dikkate almasına, hatta söyleyen kişiyi hatırlamamasına rağmen, bu sözleri şimdi nasıl olur da bu kadar net ve tam zamanında hatırlayabiliyordu. Bilinçaltı "bu kıyışımı unutma" dercesine göz kırptı. Peki şimdi ne olacaktı?

Şeytan'ın mükemmel vaatleri vardı. Hem bunlar kötü şeyler değillerdi. Ne olurdu bir barda çok içip, beğendiği bir beyin evinde kalsa. Hem bu sürekli aynı kişiyle yaşamaktan çok daha heyecanlı ve özgürce idi. O'nu tek gece için kullanmaktan ziyade, ona gösterdiği ilgi ve sevgi ile sadece bir kişinin özgür kılmaya yeteceğini ve sevgi gibi büyük ve kutsal bir değerın böyle iğrenç mekanlar da değersizleştirildiğini hatırlattı bir şey. Neydi bu? Pasif melek. "Aman kornişon turşu tipli, sünepe seni, yine saçma duyguları yüceltmekle meşgul-sün" diyerek ezdi geçti Şeytan.

Şeytan yine çok şey biliyor, yine son sözü söylüyordu. O bir an

meleğe inanacak gibi olmanın ince korkusunu Şeytan'la örterek, derin bir nefes aldı. Artık rahattı. Şeytan galipti. O'na istediğini vadeden Şeytan'dı. Özgürlük vadediyordu en başta. O'nun hasret kaldığı özgürlük. O kadar hasretti ki, bu hasret ve ayrılık sırasın da özgürlüğün doğru tanımını Şeytan'a yaptırabilecek kadar yabancı kalmıştı bu kavrama.

Vücudunu Şeytan'la paylaştı. Onun karar vermesine izin verdi. Yeri geldi ona gücünden dolayı taptı. Şeytan artık "Yüce Şeytan" dı. Dur hatta! O aradan çekilmiş, O Şeytan olmuştu. Bu büyük ama gürültüsüz karardan yeri ve zamanı gelince herkesin haberi olacaktı. Ama yeri ve zamanı vardı. Bu O'nu, hatta artık O diye biri yoktu, direk Şeytan'ı memnun etti. Günün son ışıklarına Şeytan olarak baktı. Artık Şeytan'a layık bir yaşam başlamıştı.

Muhammed İlmen

İntihar Eden Vitrin Mankeni

“Ağrıyan bir baş, gözyaşları ile ıslanmış gözler ve üzerine boylu boyunca uzanan yorgunluk... Uyandığında hissettiği sadece bunlardan ibaretti”.

Kapkaranlık odasında yastığını ıslatan sıcak damlaların sebebini düşünerek uyandı. Uyanmasıyla başına hücum eden zonklamaları kafasının içinde izinsiz yapılan bir protestoya benzetti. Baş fena haldeydi. Sanki firavunun burnundan giren sinek, bu sefer ona musallat olmuştu. Hemen uyanmalı ve kendini balyozlatmalıydı. Gülümsedi. Firavun olmak mı onu gülümsetmişti yoksa balyozlanma fikri mi bilemiyordu. Firavun olmak ya da balyozlanmak fikrine gülmek ne kadar mantıklıydı ki zaten? Kalkmalıymı diye düşündü fakat bedeni sanki ona itaatten vazgeçmişti.

“Şu an için sen kalkmak istiyor olabilirsin ama bize sorarsan yatmalısın. Çünkü fena halde olan sadece sen değilsin, sırf senin için her gün

mücadele veren biziz, bırak da bize biraz fırsat ver, dinlen ki, savaşıma azmimiz olsun, dinlen ki, biz de güçlenelim.”

Çocukluğunda annesi ona hep buna benzer şeyler anlatırdı.

“Vücudumuzun da dinlenmeye ihtiyacı vardır. Özellikle hasta olduğumuzda. Onun için hasta olduğunda dinlenmelisin ki, vücudun toparlansın, güçlensin.”

Annesini ona hep böyle kurgular düzenlemesi, yatmasını, dinlenmesini sağlardı. Çünkü deli dolu bir çocuktuk, hastalık dahi durduramazdı onu. Baygın gözlerle oyununa devam ederdi umarsızca. Annesinin bu kurguları işte bu anlarda devreye girerdi ve çoğu kez de işe yarardı. Yatağına yattığında;

“Peki öyleyse dinleniyorum, siz de dinlenin, dinlenin ki, iyi olalım; dinlenin ki, iyileşelim. Çünkü yarın apartmanın damına çıkıp, boya yapacağız duvarlara. Tüm arkadaşlarımla damda toplanacağız, hadi uyuyalım birlikte.” derdi.

Annesini düşündü. Ölümünden iki yıl geçmişti ve halen mezarına dahi gidememişti.

“Neden bunca yıl gidemedim mezarına? Hep şu lanet iş, hep şu lanet iş yüzünden.”

Ablasından çok azar işitti, akrabaları çok kızdı, özellikle çok sevdiği amcası ağzına geleni söyledi. Aslında kızmak ne kelime, koymadığı laf kalmadı. Haklıydı ama çok haklıydı. Tam üç yıl önce kanser teşhisi konan annesini dinlemeyip, şirkete gönüllü başvuru

yapıp, yurt dışı hizmetini talep ettiği zaman hemen kabul edilmişti. Zira yurt dışını talep eden çok kişi yoktu. Mühendis olmak en büyük hayal idi ve bunu gerçekleştirmişti. Zor bela da olsa annesinin de desteğiyle okumuş, kendini yetiştirmişti. Avustralya’da staj yaptığı için şirket tarafından Avustralya’ya gönderildi ve dört yıldır bir kere dahi ülkesine dönemedi, dönmek istedi mi? İstedi elbet fakat fırsat olmadı, hep iş peşinde koştu. Yükselmek istiyordu, bunu hak ettiğini düşünüyordu. Annesinin cenazesine gitmek istedi fakat iş yükü ağırdı. Yine de ne olursa olsun onu bekleyen annesi vardı onun için gitmeli ve görmeliydi onu.

Fakat gerçekleştiremedi bu isteğini. Annesinin karşısına çıkmaya cesareti yoktu. O çok sevdiği annesini son yolculuğuna uğurlayamadığı için içinde duyduğu acıyı her gün bastıran karanlık ile birlikte daha çok hissetmeye başladı. Geceleri zehir oldu fakat kızdığı kimse yoktu. Kendi cesaretsizliğine, kendine acıyordu sadece. Bu kadar zayıf

oluşuna, kendine karşı dahi cesaretsiz oluşuna kızılıyordu. Hırsına ve hırsının kör ettiği varlığına kızılıyordu. Kalkmalıydı. ‘‘Saat kaç acaba?’’ Dünyanın gece takmıştı saatin pilini ama kafasını çevirdiğinde, saatin çalışmadığını gördü. Gördüğü sadece karanlıktı, sessiz ve sinsice ona gülümseyen bir karanlık.

Avustralya’da iyi para kazanıyordu. ‘‘Güzel bir hayatı vardı.’’ cümlesini gökten üç elma düştüğü için olduğunu söyle-nemez ama etrafına nazaran hayatı pek fena sayılmazdı. İşinde iyiydi, kendini geliştirmişti. Fakat dönüp baktığında dört yıl önceki halinden eser olmadığını pek tabii biliyordu. Annesi öldükten sonra kendi kabuğuna gömülmüştü adeta. Ruhunu sıkı bir şey vardı fakat bunu anlamlandıracak idrak yoktu. Evet, hayatı iyiydi iyi olmasına sebep, aldığı maaş ve hayat standartları oluşturmazdı. Kendisi böyle düşünüyordu. Çünkü sadece para için gelmemişti buralara. Kaçmak içindi, kendi benliğinden sıyrıl-mak, bir şeyleri başarma azmiydi bazen de onu

tetikleyen şey. Kendini gerçekleştirebilmek, kanıtlayabilmek içindi bu dünyanın ötesine yolculuğu. Başarma azmi birçok maddiyatın yerine geçerdi ona göre. Fakat annesi şimdi yoktu ve başarıları, kazandığı itibar ondaki eksiklik hissiyatını bastıramıyordu. Bu sanki güzel bir bedenini ona anlam kazandıran ruhtan mahrum kalması gibi bir şeydi.

Kalkmalıydı, geçmiş düşünmek acı veriyordu. Annesinin tedavi sürecindeki yorgun bedenini düşünmek ya da şu an toprak altındaki halini düşünmek acı veriyordu ona. Böyle hatırlamak istemiyordu annesini. Daha mutlu olduğu eski günleri hatırlamak, onu bu şekilde anmak istiyordu fakat bunun, vicdanını susturmanın bir yolu olduğunu düşünüp utanca boğuluyordu hep. Bir türlü bu huyunu bırakamamıştı. Her gece, soluğunu sabaha kadar tutan koca ülkeye nazaran, onun düşünceleri adeta beyninden fırlayıp odada dört dönyordu. Uyumak istemiyordu onu. Geçmiş bir filmmiş gibi izletmek istiyordu.

Zayıf bir kişiydi, buna engel olamıyordu. Kafasını yastığa koyduğu anda sanki geçmiş yaşamı, annesini ölümüne şahit olan geçmiş zaman, kapılarını açıp, onu tekrar eskiye götürüyordu ve sanki hayali bir seyirciymişçesine annesinin ölüm döşeğindeki inlemelerini, kesik kesik haykırımlarını dinletiyordu ona. Acısını yaşatmak için tiyatro sahnesine fırlayan duyguları, sabaha kadar bu oyunu sanki profesyonel oyuncularmış gibi tekrar ediyordu. Belki bu şekilde acı çekmek, kendisini cezalandırmak vicdanını susturur diye düşünmüştü annesinin ölümünden sonra. Fakat artık iş o raddeye gelmişti ki, kendine hâkim olamıyordu. Hayatı sanki hayal âlemindeymiş gibi yaşıyordu. Ah gecelerin olmamasını o kadar istiyordu ki; güneşi elinden geldiğince, havada asılı tutması sonucu eriyip yok olmak pahasına dahi olsa istiyordu.

Kalkmalıydı. Kalktı, yatağın üstünde oturdu. Baş fena halde ağrıyordu. Pencereden dışarı baktı, karanlık. Gördüğü tek şey karanlık. Kalktı, yavaşça

odasından çıktı. Tuvalet hemen odasının karşı-sındaydı, çok yürümesine gerek yoktu. Musluğu açtı ve elini yüzünü yıkamaya başladı fakat elini yüzünü yıkarken, koridorda gördüğü bir silüet gördüğünü sandı, yine her zamanki beynimin oyunları deyip geçiştirdi. Ellerini yıkadı, tekrar odaya dönmek için hareket edecekti fakat korkuyordu bacakları titriyordu, neden tekrar o manzarayı görecekti diye mi acaba? Ne manzarası sadece hayal. Döndü ve odasına doğru giderken, gerçekten koridorun ortasında tavandan sarkan bir nesnenin var olduğunu anladı fakat bu da neydi sallanan? Bir ceset, evet şimdi net bir şekilde görüyordu bir ceset. Biri kendini asmıştı ve sanki yeni asılmış gibi bir ileri bir geri hareket ediyordu.

Gözlerini ovuşturdu, gözleri kararmıştı bir şey göremiyordu. Duvara tutundu gözleri yavaş yavaş etrafı seçmeye başladı. Ceset dahi evet, ceset dahi. Fakat kimdi, ne zaman gelmişti şu sallanan ceset, hiçbir fikri yoktu. Baş ağrısı git-tikçe artmıştı. Yatağına koştu, uzandı tavana

baktı. Neler olduğunu düşünmeye başladı. Fakat anlayamıyordu, aklına hiçbir şey gelmiyordu. Hayaldi bu başka hiçbir şey olamazdı. Dinlenmesi gerekiyordu olan buydu. Uzandı, gözlerini kapatarak sakince elleriyle alnına masaj yaptı, bir müddet aklından çıkarmayı denedi sallanan cesedi. Fakat beyni, tavandan sallanan cesedi aklından çıkarmasını engelliyor ve sanki kendi varlığından sıyrılarak bir bedene dönüşüp, kulağına eğilen bir iblis misali sessiz ve korku uyandıracak bir ses tonuyla soruların üzerinde öyle bir duruyordu ki, kendisinin aslında bir hiç olduğunu, o iblisin sadece basit bir uzvu olduğunu sanmıştı: ``Kimdi o ha? Bir kadın mı yoksa bir erkek mi? Ne işi var onun senin evinde, adam asmaya mı başladın şimdi de? Yalnız nasıl estetik bir şekilde asılmış öyle değil, şu duruşa bak be. Ee iyi emek vermiş olmalısın, ne de olsa sen öldürmeyi iyi bilirsin zaten annenden tecrübelisin öyle değil mi ha ha ha.”

Gözlerini bir anda açtı. Terlemişti, soluk alıp vermesi hızlandı. Başını

elleri arasına alıp yatakta bir müddet cenin pozisyonunda bekledi. Sakinleşmeliydi yoksa asla bir şey yapamazdı bu halde kendini biliyordu. Gözlerini tekrar kapattı. Hayattan, karanlıktan kendini soyutlayarak sanki ıssız bir vadide kendini güneşe uzatarak dinlendiğini hayat etti. Titremesi azaldı, soluğu da belli bir düzene girdi. Salona gidip, tekrar bakması gerekti asılan bedene, bu bir şaka olmalıydı. Evet, korkunç bir şaka. Aklının ona yaptığı tuhaf, acımasız şakalardan biri. Kalktı, yavaşça ilerledi. Duvarın arkasından kafasını sakince çıkardı, bu esnada gözleri kapalıydı, sonra yavaşça açtı gözlerini. Bakışlarını yere dikerek biraz bekledi, sonra gözlerinin açısını yavaşça genişlettiğinde önce sallanan bir çift ayağı sonra gövdeyi ve başı gördü. Bu da ne demekti? Korkuyordu evet, şimdi gerçekten korkuyordu az önce önem vermediği, aklının bir oyunu sandığı şey gerçektir. Yaklaşmak istedi yaklaşmalıydı ve yüzünü bakmalıydı. Belki o zaman bir şeyler hatırlayabilirdi. Fakat bunu nasıl yapacaktı? Nasıl yaşayacaktı? Başka bir çarenin olmadığını biliyordu. Yapması gereken şey tüm cesareti ile o cesede yaklaşmaktır.

Bunu yapmalıydı. Ve harekete geçti, yavaşça yaklaştı. Ayaklarını yerde sürmemeye çalışıyordu sanki cesedi uyandırmaktan çekiniyormuş gibi bir havası vardı. Yaklaştı, yaklaştı ve cesedi tutup kendine doğru çevirdi. Fakat bu nasıl olur, bu nasıl mümkün olabilir? Ceset annesiydi. Annesini asmıştı. İblis tekrar beyininde yankılandı: 'Şaşırmış numarası ha! Şaşıyorsun demek bu duruma. Ne o başka birini mi bekliyorsun yoksa? Anneni gece yarısı asarken, attığın kahkahaları şimdi gözyaşlarıyla mı telafi etmek istiyorsun ha! Seni gidi sinsi iblis.' Gözlerini kapattı, kendisine birkaç tokat attı fakat hayır bu oydu.

Annesiydi asılan. Ağlıyordu, gözlerinden akan gözyaşları yüzünü parlatmıştı, gözyaşlarını silme gereği dahi duymadı. Müthiş bir hissizlik kapladı bedenini. Başının ağrısı mantıklı düşünmesine engel oluyordu aynı zamanda. Bu olamazdı, annesini asamazdı. O zaten ölmüştü. Koştı koridorun sonuna kadar koştu. Koşarken kalbinin fena halde gümbürdemesini, başında oluşan damarların sık sık atmasını sanki bu ana şahit olabilmek için, benliğinin zayıflığı ile alay etmek için kendini saran

kafatasını, göğüs kafesini korkunç bir haykırıyla parçalamaya başlamalarına yordu. Uzaklaşmak istedi, sonunda koridorun sonuna vardı. Arkasına dönüp tüm bu bilmecenin yok olmasını diledi; cesedin kaybolmasını umut ederek. Fakat döndüğünde manzara daha beterd; annesinin yüzü kendisine dönmüş ve kırık boynu elleri arkadan bağlı hali ile daha bir korkunç görünüyordu. Çöktü, yatar pozisyonunda dizlerini ellerinin arasına aldı ve titreyerek annesine bakmaya devam etti. Sallanan cesede korkunç gözlerle bakmaya devam etti. Annesinin cesedini o mu asmıştı yoksa? Bu fikir kendisini deli ediyordu. O asamazdı hayır o asamazdı. Annesinin ölmesine o sebep olamazdı. Annesi iki yıl önce zaten ölmüştü.

''Beni hep yanında istiyordu son anında hep beni sayıklıyordu ama ama ben yanına gidemedim diye ölmedi o. Rahatsızdı, kanserdi ben evden ayrıldıktan sonra tedaviyi reddetmiş, hastaneye yatmayı istememişti. Zorla hastaneye yatırıldığında iş işten geçmiş zaten. Buna sebep ben olmadım ben anneme zarar vermedim. Ben ona zarar vermedim.''

Aradan geçen bir hafta sonra komşuların şikâyetleri üzerine gelen polis ekipleri kapıyı dakikalarca çalmalarına rağmen herhangi bir tepki gelmeyince kapıyı zorla açarak içeri girmeye karar verdiler. Bir müddet sonra içeri giren polisler daha önce böyle bir manzara ile ne karşılaşmış ne de meslek arkadaşlarından işitmişti. Çok garip bir şekilde tavanda asılı duran iki ceset vardı. Fakat daha sonra anlaşıldı ki ceset sandıkları, tavanda asılı olanlardan biri peruk takılmış vitrinlerde boy göstermesi gereken manken kadınlardan biriydi. Giydirilmiş, biraz makyajla yüzü garip bir biçimde değiştirilmişti. Elleri arkadan ip ile bağlanmış ve göz kısmı da siyah bir bez ile kapatılmıştı. Yanında da bir adam asılıydı. Polislerin buldukları kayda değer bir diğer şey ise; komodinin üzerinde yaşlı bir kadının fotoğrafı ve kanla kargacık burgacık yazılmış bir not:

Annemi ben öldürmedim.

Prof. Dr. Rufat Latif oğlu Hüseyinzade

Hüseyin Cavid: İstanbul Muhiti, Şiirlerinde Vatan Sevgisi ve Manevi Değerler

Ünlü Azerbaycan şairi Hüseyin Cavid (1882-1941) Azerbaycan Türk edebiyat tarihinde önemli yer tutmaktadır. Azerbaycan edebiyatının öne çıkan şairi Hüseyin Cavid, 1882 yılında Nahçıvan'da dünyaya gelmiştir. İlk eğitimi aile içinde, sonra Molla mektebinde alan Hüseyin Cavid 1898'de Muhemmet Tağı Sidkin'in açtığı "Üsuli Cedid"- yeni tipli okulunda- "Mekteb-i Terbiye"de okumuştur. Sidki Türkçeye büyük önem veren, mektep sahibi, pedagog, şair olmuş ve yetişen genç nesle böyle tavsiyede bulunmuştur: "Türkçeyi iyi öğrenin. Evvela o Ana dilidir, saniyen Vatan dilidir, salisen Millet dilidir." Cavid, bu mektebi bitirdikten sonra Tebriz'e geçerek eğitimine orada meşhur "Talibiyə" medresesinde tarih, edebiyat ve Şark felsefesini, Arapça, Farsça öğrenerek devam ettirmiştir. 1903 yılında Tebriz'den Nahçıvan'a gelen şair,

aynı yıl İstanbul'a gider ancak rahatsızlığı sebebiyle tekrar Nahçıvan'a döner. 1905 yılının Mayıs ayında ikinci kez gittiği İstanbul'da daha uzun süre kalır ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde tahsiline devam eder. Burada Rıza Tevfik'ten özel dersler alan ve Darülfünun'un Edebiyat şubesinde derslere devam eden Hüseyin Cavid'in İstanbul edebiyat çevresiyle iletişimi başlar. Aydın çevresiyle irtibata geçtiği İstanbul yılları, şairin Türk ve Batı edebiyatını tanımasına geniş imkânlar sağlar.

Cavit İstanbul'da tahsil yaparken, Türk romantizminin o devirdeki seçkin temsilcileri olan Namık Kemal, Tevfik Fikret, Şemseddin Sami, Abdülhak Hamit, Recaizade Mahmud Ekrem, Rıza Tevfik, Cenab Şehabettin, Şinasi, Mehmet Akif Ersoy'la sıkı yaratıcılık ilişkileri kurmuş,

onların etkisi altında kalarak bu edebî muhitte yetişmiştir. İstanbul'da kaldığı sürece bir taraftan fikir adamlarından ders almış, diğer taraftan da matbuat âlemine yakından iştirak etmiş ve Sırat-ı Müstekim dergisinde şiirler bastırmıştır.

1905 yılından itibaren İstanbul Üniversitesinde dört sene eğitim görmüş, fıtratında Türklük şuuru güçlü olan Cavid Efendi'nin edebî- bedii, estetik- felsefi, pedagoji, psikoloji görüşlerinin şekillenmesinde ve oluşmasında İstanbul muhiti'nin mühim rolü olmuştur. Aynı zamanda Ali Bey Hüseyinzade'nin "Fyuzat dergisi", Ziya Gökalp'ın "Kızıl Elma"sı, "Türkçülüğün Esasları" onun edebî- bedii yaratıcılığına büyük etki yapmıştır. Özellikle İsmail Gaspıralı'nın "Dilde, fikirde, işde birlik" sloganı Hüseyin Cavid'in bütün faaliyetinde esas olmuş ve böyle yazmıştır:

“İşde birlik; dilde, fikirde birlik...

İş, fikir, dil birliyi olmayınca,

Evet, pek çetindir cihanda dirilik...

İsmail Bey Türk yurduna şan vardı,

Öksüz, ölgün millete can vardı.”

Cavid eserlerinde Azerbaycan halkının yanı sıra, Türk dünyasının, Turan elinin sorunlarını da ele almıştır.

Siparişle değil, her zaman gerçeği yazmayı tercih eden vatansever şairin eserlerinin ekseriyetinde olaylar Türk-Turan dünyasında cereyan eder ve kahramanlar bu dünyadan seçilmiş yiğit Türk evlatlarıdır. Bu nedenle o Sovyet rejiminde Panturkist, Panturanist gibi damgalanarak suçlanmış, tutuklanarak Sibiryaya sürülmüş, orada da vefat etmiştir. Cavid’i, bu baskılar, sürgünler ve mahrumiyetler yıldırmamış ve Türk’ün şanlı kahramanlık tarihini ihya etmenin gururunu yaşayarak yazmıştır:

“Ne zaman kişneseydi Türk’ün atı / Kırıldadı bir ölkenin kanadı.”

Türk dünyasında Türkçülük şuurunun gelişmesi için önemli rol oynamış Hüseyin Cavid, ilk şiirlerinden itibaren ömrünün sonuna kadar çok sevdiği Turancılık ideali ile yaşamış ve bu düşünceleri edebî eserlerin dili ile Türk dünyasına yansıtmıştır. Cavid yaratıcılığı Umumtürk edebî dilinin XX. yüzyıl Azerbaycan edebiyatındaki tek bir örneği olarak kalmaktadır. Şairin yazdığı eserler İstanbul lehçesi ile Azerbaycan Türkçesi lehçesi arasında bir köprü rolünü oynamıştır.

Cavid, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” ifadesinin etkisi altında kalıp vatansever bir şair gibi vatanının sulh, barış içinde yaşaması dileğinde bulunarak, dünyanın her yerinde bulunan insanların da barış içinde yaşamasını istemiştir:

Kesse her kimse cihanda kan izini,

Kurtaran dahi odur yer yüzünü.

Hüseyin Cavid’ in “İblis” eserindeki “Elhan” sureti Mustafa Kemal Atatürk’ün prototipidir. Cavid’in yarattığı Elhan sureti bedii edebiyatta, Atatürk ise gerçek hayatta

Türklüğün kurtarıcısı olmuştur. Atatürk 1921 yılında Türk Ocakları Konferansında, “Devletin kurucusu olan biz Türkler ‘necib millet’ adı altında Araplara, sadık millet adı altında Ermenilere ve Arnavutlara kul edilmiştik.” diyor. Elhan da Osmanlı-Türk devletini yabancıların elinden çıkarmaya çalışıyor. İşte Hüseyin Cavid’in tabloladığı Elhan sureti gerçek hayatta öz tecesümünü Atatürk temsilinde bulmuş oluyor. Elhan ve Mustafa Kemal, yalnızca ulusun ve ülkenin kurtarıcısı değil, tarihin de kurtarıcısı olarak meydana çıkmıştır. Biri Hüseyin Cavid’in tasavvurunda, diğeri ise gerçek yaşamda.

Cavid Efendi gelecek nesillere de vatanseverlik duygularının, Türk kahramanlık tarihinin aşılmasında önemli rol oynayan büyük şairdir. Cavid, Türk gençliğini millet

duygusunu kutlamayı,
vatan, bayrak sevgisi,
adalet ve hakikat için
mücadeleyle çağırılmış,
bu mukaddes manevi
değerlerin Türk halkının
kutsal amacı olduğuna
işaret etmiş ve Türk genç-
liğini başı dik olmaya,
sözü bütün olmaya,
vatan uğrunda müca-
dele etmeye çağırıştır.

Türk oğlu sözünden
dönmez,

Mehv olur da
sürüklenmez,

Hep yükselmek diler
enmez,

Çarpışır yaşar.

Hüseyin Cavid şanlı Türk
ordusunun kahramanlık
tarihinden gurur duyuyor,
bu kahramanlığı mısra-
larında ilhamla övüyor,
genç nesle bunu anla-
tıyor ve onlara gaflette
olmamayı, her zaman
daha uyanık ve fedakâr
olmayı, daha akıllı, daha
zekâlı olmayı tavsiye
ediyor.

Türk ordusu etrafa bugün
hemle ederken,

İrane veya Kafkasa
imdade giderken,

Rus ordusu durmaz, çek-
yılırken önümüzden,

Vasif! Ne revadır ki şu
parlak günümüzden,

Feyz almayarak biz olalım
gaflete mayıl,

Satmaz, satamaz milleti
şahsiyete akıl¹

“İblis” eserinde ise Cavid
Türk âlemindeki medeni-
yetin önemini böyle dile
getiriyor:

Turana kılıçtan daha
keskin ulu kuvvet,

Yalnız medeniyet, mede-
niyet, medeniyet.

Hüseyin Cavid modern-
leşmeyi bir kurtuluş olarak
görmüş, cehaletten
uzaklaşmayı, her zaman
yenilenmeyi istemiş ve
yazmıştır:

Lazımsa cehaletle
güleşmek,

Bir çare var, yalnız
yenilenmek!

Hüseyin Cavid yenilen-
mek, modernleşmek
deyince milli değerler-
den uzaklaşmamayı, milli
- manevi değerleri her
zaman korumayı, üstün
bilmeyi, yüce tutmayı

istemektedir. Bu doğ-
rultuda kaleme aldığı
“Uçurum” piyesinde,
Doğu insanında Batı
düşüncesi nasıl olmalı,
nasıl ele alınmalı soru-
larının cevabını verir.
Konusunu İstanbul haya-
tından alan “Uçurum”
piyesinde Hüseyin Cavid,
bağlı bulunduğu ülküyü
dile getiren, birçok
konuda gerekçeleriyle
yanlış batılılaşmayı tenkit
eden bir tarzda karşı-
mıza çıkmıştır. Doğu ve
Batı ilişkilerinin algısal
anlamda neler ifade etti-
ğini Uçurum piyesinde
geniş bir tahlil yoluyla
ortaya koymuştur. Onun
“Uçurum” adlı eserinin
arka planında Türk dün-
yasının bir tehdidi olan
yanlış batılılaşmanın
ortaya çıkardığı ahlaki,
manevi çöküntü tenkit
ediliyor. Avrupa’ya yüz
tutup oraya giden genç-
lere Cavid tavsiyelerde
bulunur:

Haydı, yavrum, gedin,
uğurlar olsun!

Gedin, büyük Tanrı size
yar olsun!

Fakat bilmeli ki, birçok
yiğitler,

Şu yaldızlı yolda olmuşlar
heder.

Evet, bilmeli ki, Fireng elleri
 Hem besler hem soldurur
 emelleri;
 Avrupa'da ışık da var,
 zulmet de,
 Orda sefalet de var, fazilet
 de.
 O bir engin deniz ki, pek
 korkunçtur.
 İnsan gah inci bulur, gah
 boğulur;
 Ayık davranmalı, metin
 olmalı,
 Hep nure koşmalı, hakkı
 bulmalı²
 Hüseyin Cavid Batı kültü-
 rünün ahlaki bozukluğu
 içinde çarpışan, bu kültü-
 rün esiri olan birçok Türk
 gençlerinin yalnız kendi-
 leri için değil, bütün Türk
 toplumu için olumsuz ve
 yıkıcı bir duruma yaklaştı-
 tığını anlatıyor ve halkı
 ayaklandırıyor.
 O gün ki, İstanbul'da
 Gençlik fransızlaştı
 Gittikçe Türk evladı
 Uçuruma yaklaştı.
 Yurdumuzu sardıkça
 Düşkün Paris modası,
 Her kese örnek oldu
 Sersem fireng edası.
 Sarhoşluk, iffetsizlik
 Sardı bütün gençleri,

Zehirlendi gittikçe
 Memleketin her yeri.
 Kahraman Oğuzların,
 Büyük Ertuğrulların
 Sarsılmaz helefleri
 Şimdi hep sapkın, azgın...
 Avrupa'dan fazilet,
 Himmet, ciddiyet, vüqar
 Dururken yalnız çürük
 Bir züppelik aldılar³
 Cavid 1909 yılında
 İstanbul'dan vatani
 Nahçıvan'a döndük-
 ten sonra Nahçıvan, Tiflis,
 Gence, Bakü şehirlerinde
 öğretmen olarak çalış-
 mış, eğitimci görüşlerini ele
 almış, değerli pedagojik
 fikir ve idealar ileri sürmüş,
 öğretmen emeğine çok
 yüksek değer vererek
 söylemiştir:
 Bahtiyarsan eğer çektiğin
 emek / Verse cihan süfre-
 sine bir çiçek.
 Onun gerek "Kız
 Mektebinde", "Öksüz
 Enver", "Küçük Serseri",
 "İlk Bahar", "Çiçek Sevgisi"
 gibi şiirlerinde gerekse
 de, "Topal Timür", "İblis",
 "Afet", "Şeyda", "Uçurum",
 "Hayyam", "Şeyh Senan",
 "Ana" gibi dram eserle-
 rinde maneviyat, ahlak,
 insani keyfiyetler ele
 alınmış, insanları insan gibi
 barış ve sulh içinde yaşa-
 maya çağırmıştır.

H. Cavid'in fikrinde, insan
 ne kadar okursa okusun
 yine de azdır. Bu bakım-
 dan gece ve gündüz
 okumalı ve her şeyden
 haberdar olmak lazımdır.
 Hayatta öyle adamlara
 rastlanıyor ki, onlar azıcık
 bilgileri ile iftihar edip her
 şeyden haberdar oldukla-
 rını söylerler:

"Bilmek, öğrenmek" öyle
 bir uçurum

Ki, intehası yok, dibi yox...

"Biliyorum" söyleyen de
 var pek çok"⁴

Hüseyin Cavid, ilk şiirle-
 rinden ömrünün sonuna
 kadar kadınların oku-
 masını, sosyalleşmesini,
 serbest olmasını, top-
 lumsal hayata karışma-
 sını ve erkeklerle birlikte
 aynı hukuka sahip olma-
 ları tezini savunur. Kadının
 eziyet görmesini ve top-
 lumda yok sayılmasını
 insanlığın alçalmasıyla
 eş gören Hüseyin Cavid,
 alçalmış insanlığın ancak
 kadınla birlikte yüksele-
 bileceği düşüncesini dile
 getirir. Toplumsal hayat
 içinde kadının hak ettiği
 yerde olmadığını vurgu-
 layan şair, kadını moder-
 nleşmenin nesnesi değil,
 öznesi olarak görür. Bu
 düşüncelerle kadını etkin
 bir eyleyen kimliğiyle
 değerlendirir. Kadının
 yaratılışındaki yüceliği
 dile getiren şair, kadının
 toplum içindeki önemine
 işaret eder:

"Kadın, kadın?! Onu
duymak isterken

Yakar düşüncemi bir
şule, bir zehirli diken

Niçin ezilsin o, bilmem
niçin,

Kadın-güneş, çocuk
ay, nuru ay güneşten
alır

Kadinsız ülke çabuk
mahv olur, zavallı kalır.

Kadın elile fakat bahti-
yar olur şu cihan,

O bir melek... onu
takdis eder büyük
Yaratan.

O pek sevimli, güzel,
ince, nazlı bir hilkat,

Onun ayakları altında-
dır fakat cennet:

Kadın gülerse şu ıssız
muhitimiz gülecek,

Sürüklenen beşeriyet
kadınla yükselecek..."⁵

**1 Hüseyin Cavid. Eserleri. 3
cildde. Bakı: Azerbaycan
Medeniyyet fondu, 2003,
s.47**

2 Age, s.49

3 Age, s.55

4 Age, s.57

5 Age, s.27

Kaynakça

**Hüseyin Cavid. Eserleri. 3
cildde. Bakı: Azerbaycan
Medeniyyet fondu, 2003**